

KULDMUNA

NR 103

JAANUAR 2020

Sa loed Tabasalu Lasteaed Tibutare uudistelehte

JAANUARIKUU KULDMUNAS:

- ❄ Tibutarel 2 uut kasvandikku- Aafrika hiidteod; lk 2
- ❄ Muumide jaanuar; lk 6
- ❄ Nakside jaanuarikuu juhtumised; lk 8
- ❄ Õnnitleme veebruarikuu sünnipäevalapsi; lk 14

Tibutarel 2 uut kasvandikku- Aafrika hiidteod

16.jaanuaril käisime juhiabiga Tibutare kingitusel järel Harku Lasteaias. Harku Lasteaed on meie partnerlasteaed sellel arengukava perioodil. Oleme koostööd teinud personali koolitamisel, leivapäeval ja sõbrapäeval ning nüüd kasvatasid Harku Hiire rühma õpetajad ja lapsed meile 2 Aafrika hiidtigu. **Täname südamest Hiire rühma naiskonda: Sille Aivolat, Mariana Martinit ja Ljudmilat, kes seni nende põnevate koduloomade eest koos lastega hoolitsesid.** Saime loomad koos ettevalmistatud pesakasti ja toiduga. Tegime läbi praktilise õppuse teo kümblemise rituaali näol, mis neile väga meeldib, kuulasime soovitusi, kuidas tigude eest hoolitseda.

Kingitust vastu võtmas ja üle andmas. Pildil Hiire rühmast Mariana Martin, Reeli Simanson ja Juta Meringo Tibutare väikese kingiga Hiire rühma lastele.

Tigu kümblemas leige vee all

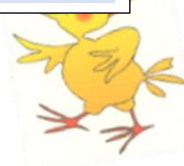
Harku lapsed panid tigudele nimed Jassu ja Lilli.

Teod oma pesas

Hiire rühma lapsed oma sõpradega hüvasti jätmas

Tibutares otsustasime, et ikka kõik meie lapsed saaksid osa loomade uurimisest ja võimalusest kellegi eest hoolitseda. Teod Jassu ja Lilli hakkavad rändama rühmast rühma. Alustasime Kiisudest, praegu teod Tibude rühmas. Tibude rühmas oli lastel võimalust juba näha, et mitte ainult kanad ei mune vaid ka teod.

Aga veidi siis meie kasvandikest lähemalt:

Aafrika hiidtiger (*chatina fulica*), on tore loomake, kes ei vaja palju hoolt. Ta ei oota ukse taga, kui töölt koju tuled, ta ei tule sülle pikutama, jättes endast maha lugematul hulgal karvu.

Teisisõnu on tigu sobiv loom allergikutele ja töönimestele, kel igapäevaselt oma loomaga pole aega õues jalutamas käia. Kuigi tigu inimlähedust elutähtsaks ei pea, hindab ta seda ja annab vastutasuks positiivset energiat ning kindlasti ka jutuainet.

Mõnus matsutaja

Hiidteod, nagu nimigi ütleb, kasvavad suuremaks kui meie oma kiriteod. Koorudes on kõhtjalgsed kõigest mõne millimeetrised, täiskasvanuna võib nende koda aga kasvada kuni 20-sentimeetriseks. Just ebatavaline suurus ongi see, mis paneb inimesed neist vaimustuma. Teod kasvavad kogu oma elu jooksul (mis on maksimaalselt kümme aastat, tavaliselt aga pool sellest), kuid seda ainult juhul, kui loomale piisavalt kasvumaterjali pakutakse. Selleks sobib hästi kas jahvatatud munakoor või seepiakivi, mida loomapoodides papagoidele müüakse.

Aafrika hiidteod söövad värsket, mida suvisel ajal ka oma põllu pealt korjata kannatab. Eriline lemmik on kurk, mis läheb kui soe sai. Samuti on tigudele võimalik pakkuda erinevaid puu- ja juurvilju, puhtast loodusest võib kaasa haarata ka võilillelehti.

Kui tigu sööb õuna või midagi muud selletaolist, on tähelepanelikult kuulates võimalik ka kõvahäälset matsutamist ja krõbistamist kuulda.

Kuigi räägitakse, et hiidteole võib ette panna ka toorest liha, ei ole see kohustuslik ning ei juhtu midagi, kui seda ei tee.

Anumad, mille sees teod oma elupäevi mööda saadavad, võivad olla ämbrist uhke akvaariumini. Peamine, et põhjas oleks kiht niisket väetisteta turba- või kaktusemulda.

Mulla sisse meeldib teole „põhku pugeda“ ning niiskusest saab ta ka vett, seega eraldi veekaussi neil olema ei pea.

Väikesed teobeebid võivad sügavamasse vette ka ära uppuda, kuid suuremad oskavad end hoida ning võimalusel luristavad vett hea meelega. Igapäevaselt võiks tigu sooja veega pritsida.

Kuhu omanik oma teo elama paneb, on puhtalt maitse küsimus. Ruumi tigu vajab, päris moosipurki suurt isendit kinni panna ei saa, kuid nagu eelnevalt mainitud, võib esialgu kasutada ka tavalist ämbrit. Sealt võib tigu küll putku panna, kuid ega ta kaugele jõua... Teine variant on osta loomapoest plastikust kast, kolmas ja parim aga investeerida hea väljanägemisega akvaariumisse. Sellist on kena ka kapile seisma panna, kuid teo seisukohalt on tähtsaim pesa sisu, mitte selle välimine ilu.

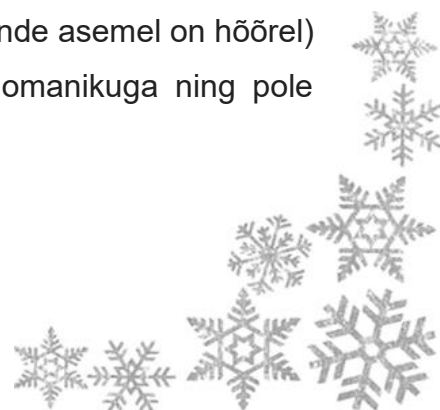
Olles jõudnud nii kaugele, et toit ja elupaik olemas, oleks tarvis mõelda toatemperatuurile. Kui talviti kipub toas olema jahedavõitu, tõmbab tigu kojale kile ette ja jääb magama. Mõnekuine uinak ei tee üldjuhul halba, kui tigu aga iseseisvalt soojemate ilmade ajal üles ei ärka ja omanik tahaks oma seltsilist tagasi, võib loomakest sooja kraanivee all äratada. Hiidtigudele meeldib ka ärkvel olles vanne võtta, see teeb nad energiliseks ning on inimesele huvitav jälgida.

300 järglast?!

Kui eelnevad tingimused on väga (või liigagi) eeskujulikult täidetud, võib üksik tigu ka munele hakata, kuid tavaliselt on järglaste sigitamiseks vaja siiski kahte olendit. Tigu on hermafrodiit ehk mõlemasooline.

Tigude puhul kehtib ütlus „mida rohkem, seda uhkem“ ehk mune tekib pesanurka tavaliselt 300. Et ühel keskmisel teopidajal ei ole sadu tuttavatest teosõpru, on targem munad külmutada ja siis minema visata.

Tõsi, tigu tõesti ei jookse töölt koju tulles uksele vastu, kuid on sellest olenemata väga tore koduloom. Ta ei hammusta (tal lihtsalt ei ole hambaid – nende asemel on hõõrel) ja ei hirmuta allergikuid. Ta lubab end kätte võtta, suhtleb omanikuga ning pole kahtlustki, et ta kõikide külaliste tähelepanu võidab!

Kokkuvõtvalt:

Aafrika hiidteo eluiga on ligikaudu 3 aastat. Ideaalsetes tingimustes võib Su tigu elada ka kuni 5-10 aastat.

* Esimesel eluaastal kasvab Su tigu umbes 1-2cm kuus. Hiljem kasv aeglustub ning sõltub ka teo elamistingimustest - mida suurem on teo "kodu", seda suuremaks ta ka kasvab.

* Aafrika hiidtigudele meeldib hämarus ja niiskus.

* Tigusid võib edukalt pidada suurtes plastikust hoiukarpides (sel juhul peavad kaanes kindlasti olema õhuavad!). Väga hästi sobivad ka erineva suuruse ja kujuga akvaariumid ja terraariumid.

* Mistahes kodu Sa oma tigudele valisid, põhja peaksid panema turbamulda - see hoiab hästi niiskust.

* Arvesta sellega, et teod on mõlemasoolised ning kahe teo soetamisel peaksid arvestama sellega, et 6-12 kuu pärast võib tigidel olla kuni 100 järglast.

HOOLDUS JA ELUTINGIMUSED

* Kuna teod nadivad vihma, siis võiksid alata tigusid kerge "dušši" alla viia või neid veega piserdada.

* Nagu ennagi mainitud, meeldib tigudele soojus ja niiskus ning sellistes tingimustes elavad nad kõige kauem ning kasvavad kõige jõudsamalt.

* Toiduks sobivad hästi: kurk, õun, kartul, suvikõrvits, porrulauk, lehtsalat, kapsas, mais, arbuus, viinamarjad, võilill jne. Meie tigude absoluutseks lemmikuks on kurk ja lehtsalat.

* Hea, kui pakud oma tigudele lisaks värsketele toidule ka kaltsiumi, see tugevdab teo koda ning kiirendab ta kasvu.

* Lisaks tuleks pakkuda ka kõrge proteiinisaldusega lisatoidu pulbrit - see toetab teo arengut, kiirendab kasvu ning... tundub, et maitseb lihtsalt väga hästi.

Kallid vanemad, minge siis ka neid toredaid loomakesi uudistama ja andke teada, kas keegi tahab lasteaia suvepuhkuseks need toredad koduloomad enda juurde koju võtta. Sügisel ootame oma kasvandikke tagasi.

Kui keegi tahab endale ka koju, siis saame mõned munad kasvama jätta Teie jaoks.

Keda rohkem huvitab, loe siit: **FB GRUPP- AAFRIKA HIIDTIGU**
<https://www.facebook.com/groups/436740059774180/>

Loodame, et lapsed õpivad meie lasteaia põhiväärtusest hoolimine lähtuvalt ka hoolt kandma nende koduloomade eest.

Reeli Simanson

MUUMIDE JAANUAR

Mänguhommik kuumade rütmide saatel

Olete kuulnud ütlust- et aru saada, et kodus on ikka kõige parem, tuleb vahepeal kodunt ära käia.

Muumilapsed otsustasidki selle mänguliselt ära proovida. Mõeldud- tehtud.

Otsustati lennata soojale maale, kuid mitte omaehitatud lennukiga vaid hoopis lendava vaibaga. See õhulend pakkus lastele palju elamusi ja mõnele tekitas see isegi natuke hirmuvärinaid, kas on ikka turvaline? Kuid „lend“ möödus rahulikult ja ilma tõrgeteta ja kõik lapsed maandusi turvaliselt soojale liivale.

Olimegi jõudnud endale märkamatult Aafrikasse.

Soe tuul, liiv, palmid ja lõunamaal elavad loomad tervitasid rändureid. Reisil nägime lõvisid, tiigreid, ninasarvikuid, elevante, ahve ja isegi krokodille, kes kõik ootasid meiega kohtumist.

Nüüd oli see koht, kus lapsed said oma teadmisi kinnistada loomadest, mida nädala jooksul sai teemapõhiselt õpitud (loomade kirjeldused, elutingimused).

Kui tarkuseterad olid üle korratud ja mällu talletatud oli aeg lustimiseks.

Kuumade rütmide saatel käisime seiklusrikkal lõvijahil, meisterdasime vahvad trofeekäevõrud ja grillisime mängulõkkel vahukomme.

Lõkke ääres vahukomme grillides ja vesteldes oli tunda, kuidas muumikad nautisid seda mänguaega, mida meil siin lasteaias jääb üha vähemaks ja vähemaks. Lapsi vaadates tundus see kõik nii ehe, tekitades tunde, nagu olekski päriselt Aafrikas käinud, neid loomi päriselt näinud.

Reisi lõppedes mõistsid natuke väsinud reisisellid, kui tore on ikka oma turvalises kodus olla koos oma armsate sõpradega ja korraga nelja aastaaega nautida.

Muumikad soovivad: Hea reisiselli retsept

1 tl. sõbralikkust

1 tl. julgust (mitte hulljulgust)

1 tl. nutikust

1/2 tl. leidlikust

näpuotsatäis sallivust, hingesoojust.

Kõik kokku segada ja tarbida mõõdukalt

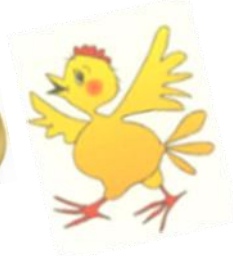
Reisi pani kokku: õpetaja Helin

Kui päris purikaid pole kusagilt võtta, siis tuleb neid ise teha!

Ja suusarõõmu ei võta muumikatel ka lume puudumine!

NAKSID JAANUARIKUU JUHTUMISED

Kohe uue aasta algul läksid Naksid kolmeks nädalaks reisile. **Reisisihiks oli külastada Eestimaa naaberriike Lätit, Soomet, Venemaad, Rootsit** ja enne koju tagasipöördumist otsustasime korra **ära käia ka Austraalias**. Miks selline reis plaani võeti? Et ikka rohkem teada saada nende maade inimeste, loomade- lindude ja toitude kohta. Kas siis saime? Muidugi saime! Nüüd tunnevad lapsed nende riikide sümboolikat, oskavad „tere“ ja „aitäh“ öelda vene, läti, soome ja inglise keeles,

tunne nende maade rahvustoite, sest me oleme neid päriselt süüdnud -tatraputru, lõhesuppi, pelmeene, singi-pekpirukat, verivorste, hapukoort. Laste arvates olid kõige maitsvamad pelmeenid hapukoorega. Külastasime koos

Jõuluvanamaad ja SantaParki Soomes ning

Pipimaad Rootsis. Austraalias olles aga tegime tutvust kukkurloomadega, tundisime kaasa loomadele ja lindudele ning inimestele seal valitsevate koledate

ilmaolude ja tulekahjude tõttu. Reisil olles saime tuttavaks ka nende riikide vanasõnadega ja muinasjuttudega ning

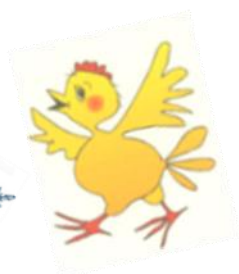

reisimisest vabal ajal voolisime ja meisterdasime nende riikidega seonduvat. „Nii äga reis oli!“ arvasid lapsed.

Pisut enne ärasõitu, kolmekuningapäeval, tuli veel kiirelt käia saalis **traditsioonilisel jõulukuuse**

ärasaatmisel – tänada kuuske jõulupidudel meeleolu loomisel ja kuusehete äravõtmisel

soovida soove uueks aastaks. Ja siis jõudsime viia kuuse koos Krõllidega kokkulepitud põletamiskohta. Head aega kuuseke!

Koolituse raames said lapsed kuulates koolitajaid uut infot prügi sorteerimise vajalikkusest, praktilise tegevuse kaudu omandati olulisi ja vajalikke teadmisi kuidas õigesti prügi sorteerida. Saadi teada, et

Kuna maailm upub prügis ja loodus- ja keskkonnahoid on hästi tähtsad teemad hetkel maailmas, siis otsustasid Naksid ka end selles vallas harida.

paber, kile, klaas, papp jne läheb taastootmisesse ja sellest materjalist valmivad uued tooted. Biolagunevad materjalid - toidujäätmed ja ka salvrätikud muutuvad töötlemisel mullaks. Patareisid ja ravimeid ei tohi prügikonteinerisse panna vaid tuleb viia jäätmejaama. Põhimõtte järgi "Osta ja tarbi vähem" tuleb elada, nii hoiame loodust. Lihtne, arusaadav, õpetlik ja vajalik koolitus oli see lastele ja just enne reisile minekut.

Reisi ajal sai käidud ka teatris. Lasteteater Sõber esituses jälgisid lapsed etendust „Sõbrad

Austraalias“. Väga hästi haakus see teema meie reisiplaaniga. Lapsed said teada, et Austraalia loomi ja linde ohustavad pahad inimesed, kes tahavad rikkaks saada ning raiuvad maha metsi, aga

siis pole loomadel ja lindudel

kusagil elada. Näitlejate esituse kaudu tajusid lapsed, kui oluline on sõprus ja koos ühise eesmärgi nimel tegutsemine. Alati võidab headus ja pahad saavad oma karistuse. Emotsionaalne ja õpetlik lugu oli.

Reisil olles on hästi oluline ka oskus oma reisikaaslastega läbi saada, nendega arvestada, oskus omavahel kokkuleppeid sõlmida ja neid täita, oskus õigesti erinevates olukordades käituda.

Seda kõike sai jälgida „**Sotsiaalsete oskuste mängus.**“

Mängujuhiks/reisisaatjaks oli Pipi (muusikaõpetaja).

Naksid olid jaotatud kolme rühma, et kõik saaksid ülesandeid täites omavahel suhelda, arutleda, oma arvamust avaldada. Mõned lapsed vajasisid küll aeg-ajalt Pipi toetust ja julgustamist, aga enamus olid ikka tegusad, iseseisvad ning kaaslastega arvestavad. Põnev oli kuulata, kui huvitavalt lapsed omi otsuseid põhjendasid, olukordi analüüsisid, kuidas lapsed üksteisega arvestasid ja ootasid oma vastamise järjekorda, kuidas

saadi korraldustest aru, kuidas suheldi rühmakaaslastega situatsioonimängus, kuidas kirjeldati oma tundeid ja emotsioone, oldi hooliv ja märgati abivajajat, lahendati reisil tekkinud probleeme. Nii mõnigi laps üllatas õpetajaid oma asjaliku ja hooliva käitumisega.

Tagasiteel Austraaliast Eestisse tervitasime ka roti aasta saabumist. Mängupeoks said

lapsed iseseisva korralduse- panna selga hallid või valged riided. Üllatus! Üllatus! Kõik lapsed olid korralduse meelde jättnud. Osade laste vanemad olid vaeva näinud ja veel lisaks meisterdanud ka rotile saba ja kõrvad. Tänud neile! Erinevaid liikumismänge mängides, kus tegelasteks olid rotid ja kassid muutis lapsed energilisteks, võitluslikeks, lõbusateks. Mängudest puhates ja roti lemmik toitu (pähkleid ja kurki) süües sai

meisterdama- kes tegi pesupulkadest roti, mis saadeti laevaga merele või lõigati paberist välja roti kontuur ja detaile lisades valmis hoopis vahva kleepetöö – valiku tegid lapsed ise.

Nii lahe reis oli!

Nii lahe kuu oli!

Reisimuljeid jagas:

Sirje

ÕNNITLEME VEEBRUARIKUU SÜNNIPÄEVALAPSI!

15.veebruar – ANNA KREHHOVA

16.veebruar – BIRGIT VÄRNO

Toimetas: Õp. Virge

KOHTUMISENI!

